

ASTMA & LAPSEN SOSIAALITURVA 2020

Sosiaalityöntekijä
Juhani Luotola
014 - 269 1755
juhani.luotola@ksshp.fi

ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUKI

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää, jos lapsen sairauteen, vikaan tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vanhemmille vähintään kuuden kuukauden ajan tavanomaista suurempaa räsitus- ja sidonnaisuutta. Tukea ei myönnetä yksinomaan taloudellisen räsituksen perusteella. Myönnettävän tuen määrä arvioidaan lapsen sairauden laadun ja sen aiheuttaman räsituksen ja sidonnaisuuden kokonaismäärän perusteella. Alle 16-vuotiaan vammaistuki on verovapaata tuloa, eikä sen saaminen riipu vanhempien tuloista tai varallisuudesta. Sitä voidaan maksaa myös riippumatta siitä, onko lapsi päivä- tai kotihoidossa tai koulussa.

Alle 16-vuotiaan vammaistuen saannin ja sen suuruuden ratkaisee ennen kaikkea lapsen kokonaistilanne, ts. kuinka paljon "erityistä" hoitamiseen liittyy. Tukipäätös tehdään yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla ja vanhempien hakemuslomakkeessa antamalla tiedoilla on hyvin suuri merkitys.

Astmaa sairastavan lapsen mahdolliset muut pitkäaikaissairaudet tai vammaisuus vaikuttavat alle 16-vuotiaan vammaistuen määrään: esim. astman lisäksi sydänsairautta tai vaikeaa ihottumaa sairastavalla lapsella otetaan huomioon myös näistä syistä aiheutuva räsitus ja sidonnaisuus. Näiden seikkojen olisi myös tultava esille hakemuksessa.

LASTEN ASTMA JA ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUKI

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään. Vammaistuen määrä 2020 on:

Perustuki	93,05 €/kk
Korotettu tuki	217,13 €/kk
Ylin tuki	421,03 €/kk

Kela ensisijaisesti sisäisiksi ohjeiksi tarkoitettut "Etuusohjeet" -kansiot ovat nykyisin Internetissä. Etuusohjeista löytyvät vammaisetuslain 7 § 3 mom. mukaisesti tarkistettut ohjeet astmaa ja muita pitkäaikaisia keuhkosairauksia koskien (Kelan Etuusohjeet, Alle 16-vuotiaan vammaistuki, Hengityselinsairaudet, s. 47 - 48).

Nykyisin alle 16-vuotiaan perusvammaistukeen on oikeus alle 5-vuotiaalla astmaa sairastavalla lapsella. Tätä vanhemmalle lapselle tuki voidaan myöntää vain, jos astma on vaikea. Aiemmin perusvammaistuki voitiin myöntää ensimmäisen kouluvuoden loppuun asti. Syynä ohjeiden muutoksiin ovat astman hoitokäytäntöjen tehostuminen ja lääkehoidon kehittyminen. Nämä ovat vähentäneet Kelan mukaan astman hoidosta aiheutuvaa räsitusta.

Vaikka astman hoitomuodot ovat kehittyneet, astma on edelleen pienille lapsille ongelmallinen. Eniten sairaalahoitoja tarvitsevat 1–4-vuotiaat, joille lääkehoito

on myös työläintä.

Uudistetun ohjeen mukaan alle 5-vuotiaalle astmaa sairastavalle lapselle vammaistuki voidaan myöntää hieman lievemmin perustein: useammin kuin kerran päivässä annosteltavan lääkehoidon sijaan riittää kerran päivässä keuhkoihin hengitettävä tulehduksen vastainen lääkitys, joka jatkuu vähintään puolen vuoden ajan. Lisäksi edellytetään, että lapsi on astmaan perehtyneen lääkärin säännöllisessä hoidossa.

Perusvammaistuki:

*Astmaa sairastavan **alle 5-vuotiaan** lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta perusvammaistukeen oikeuttavasti, jos lapsen **astma on todettu asianmukaisesti ja sitä hoidetaan Käypä hoito -suosituksen mukaisesti jatkuvalla keuhkoihin hengitettävällä tulehduksenvastaisella lääkityksellä vähintään puolen vuoden ajan**. Lisäksi edellytetään, että lapsi on lasten astmaan perehtyneen lääkärin säännöllisessä hoidossa. Lapsella voi jatkuvan lääkehoidon aikana olla myös lyhyitä (1–2 kk) lääkärin määräämiä lääketaukoja.*

***5-vuotiaan tai vanhemman** astmaa sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on **vaikea astma**. Vaikeaa astmaa sairastavalle lapselle on tyypillistä, että hänellä on asianmukaisesta hoidosta (ks. Käypä hoito -suositus) huolimatta sairaalahoitoa vaativa taudin pahenemisvaihe. Lääkärinlausunnossa tai hoitokertomuksessa tulee olla selvitys pahenemisvaiheesta. Astmaa voidaan pitää vaikeana myös, jos lapsella on jatkuvasti poikkeava keuhkofunktio ja lyhytvaikutteisen avaavan lääkkeen tarve useita kertoja viikossa. Astmaa sairastavan lapsen hoidosta aiheutuvaa rasitusta ja sidonnaisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös lapsen muut sairaudet ja lapsen kokonaistilanne.*

Korotettu vammaistuki:

Lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikean astman lisäksi vaikea atooppinen ekseema tai muu vaikeahoitoinen sairaus.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki kustannusperusteisesti:

Taloudellisena rasituksena voidaan huomioida sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset, ylimääräiset ja jatkuvat kustannukset, jotka on itse maksettava. Kustannuksia voi syntyä esimerkiksi lääkkeistä, erityisruokavaliosta, lääkäri-, laboratorio- ja terapiakäynteistä sekä niihin liittyvistä matkoista. Kertaluonteisia kustannuksia ei hyväksytä. Taloudellisena rasituksena voidaan poikkeuksellisesti huomioida myös lapsen hoidosta huolehtivan ansionmenetytys, jos lapsen sairauden vaikeusaste edellyttää, että lapsen vanhempi jää kotiin hoitamaan lasta. Tämä edellyttää, että lasta hoitanut lääkäri on todennut kotihoidon tarpeelliseksi.

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus katsotaan kokonaisuutena vaativaksi (tämä tarkoittaa korotettua vammais-

tukea), jos lapsella on esim. astmasta johtuvan tavanomaista suuremman, vähintään viikoittaisen rasituksen ja sidonnaisuuden perusteella oikeus perusvammainen tukeen ja lisäksi lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu hyväksyttäviä kustannuksia vähintään korotetun vammaistuen verran kuukautta kohden [Kelan Etuusohjeet].

ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUEN HAKEMINEN

Alle 16 vuotiaan vammaistukea haetaan Kelasta ([lomake EV 258](#)). Hakulomakkeen liitteeksi tarvitaan lääkärinlausunto C. Myös B-lausunto tai epikriisi käy, jos siinä on vammaistuen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Lausunto ei saa olla puolta vuotta vanhempi. Tukea voidaan myöntää takautuvasti 6 kuukauden ajalta. Se myönnetään yleensä määräajaksi.

JATKOHAKEMUS

Huom: Kela ei enää lähetä ilmoitusta määräaikaisen vammaistuen päättymisestä. Tämän vuoksi vammaistukipäätös kannattaa panna talteen ja muistaa ajoissa (n. 2kk) ennen päätöksen umpeutumista varata lapselle lääkäriaika tai tilata uusi lääkärinlausunto jatkohakemusta varten. Määräajaksi myönnettyyn vammaistukeen haetaan jatkoa hakemuslomakkeella EV 258. Hakemus on tehtävä puolen vuoden kuluessa määräajaksi myönnetyn tuen päättymisestä. Jos hakemus tehdään myöhemmin, sitä käsitellään kuten uutta hakemusta. **Kela ei enää korvaa jatkohakemukseen tarvittavaa lääkärinlausuntoa.**

TARKISTUSHAKEMUS

Kun alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan päätöksen voimassaoloaikana korotusta, on tarkistushakemukseen yleensä liitettävä uusi lääkärinlausunto.

MUUTOKSENHAKU

Alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevasta päätöksestä voi valittaa **sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle**. Ohjeet tästä (valitusosoitus) on aina liitetty Kelan päätökseen. Mikäli asiakas on tyytymätön Kelan antamaan päätökseen ja valittaa siitä, tutkii Kela ensin annetun päätöksen itseoikaisumahdollisuuden. Jos itseoikaisulle ei Kelan käsityksen mukaan ole mahdollisuutta tai se on osittainen eli ei voida vastata kaikkiin asiakkaan valituksessa esittämiin vaatimuksiin, lähtee muutoksenhaku eteenpäin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja asiakas saa tästä kirjeitse tiedon. Valituksen käsittelyaika muutoksenhakulautakunnassa saattaa olla hyvin pitkä.

Joskus kielteisissä päätöksissä uusi hakemus on hyödyllisempi vaihtoehto. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen voi edelleen hakea muutosta vakuutusosoikeudelta. Asian käsittely muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusosoikeudessa on asiakkaalle maksutonta.

ERITYISHOITORAHA

Erytyishoitorahaa maksetaan alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmalle ansionmenetyksen korvauksena silloin, kun

- 1) hän osallistuu lääkärin määräämänä lapsensa hoitoon arkipäivänä vähintään 6 tunnin ajan (matka-ajat mukaan lukien) ja
- 2) on estynyt tekemästä omaa työtään eikä saa lapsen hoidon ajalta palkkaa.

Hoitoon osallistuminen voi tapahtua sairaalan vuodeosastolla tai poliklinikalla tai näihin hoitoihin välittömästi liittyvässä kotihoidossa.

Kotiäidit ja -isät, päätoimiset opiskelijat sekä yrittäjät ovat myös oikeutettuja erityishoitorahaan. Kelan maksama pienten lasten kotihoidontuki, tai kunnan maksama omaishoidon tuki eivät estä erityishoitorahan maksamista. Yrittäjälle pitää lapsen hoitoon osallistumisesta aiheutua ansionmenetystä. Erytyishoitorahaa ei makseta samanaikaisesti eräiden muiden etuuksien kanssa, esim. työttömyyskorvaus, äitiys-, isyys-, vanhempainraha tai sairauspäiväraha.

Erytyishoitorahan määrä riippuu hakijan työtuloista tai yrittäjän eläkevakuutuksen vuosityötulosta. Jos hakijalla ei ole riittävästi työtuloja päivärahan laskemisen perusteeksi, maksetaan erityishoitoraha miniminä 28.94 € arkipäivältä. Erytyishoitoraha on verollinen. Karenssia ei ole: lyhin aika, jolta erityishoitoraha maksetaan, on 1 vrk.

Vuodeosasto- tai poliklinikkahoidossa olevien alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmilla on oikeus saada erityishoitorahaa kaikissa sairaustapauksissa, kun lääkäri pitää vanhemman osallistumista hoitoon ja kuntoutukseen tarpeellisenä. Yli 7-vuotiailla ja aina kotihoitotapauksissa lapsella täytyy olla vaikea sairaus vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Vaikeina sairauksina mainitaan valtioneuvoston asetuksessa 1335/2004 mm. vaikea keuhkoastma. Vaikeusasteen arvioi hoitava lääkäri ja päätös erityishoitorahasta tehdään Kelassa.

Ylensä erityishoitoraha maksetaan vain toiselle vanhemmalle. Molemmille vanhemmille etuutta voidaan maksaa, jos hoitava lääkäri katsoo näiden molempien hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi sairaala- tai poliklinikkahoidossa. Kotihoidossa erityishoitorahaa ei makseta samalta ajalta molemmille vanhemmille samasta lapsesta missään tilanteessa.

Erytyishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasapainon saavuttamiseksi lasta kohden saman sairauden perusteella:

- 1.erikoissairaanhoidon osastohoitoon tai poliklinikkahoitoon osallistumisesta enintään 60 arkipäivältä;
- 2.kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erytyishoitorahaa haetaan Kelasta (lomake [SV89](#)). Etuutta voi hakea myös verkossa. Liitteeksi tarvitaan sairaalasta D-todistus, joka on yleensä maksuton.
Takautuva hakuaika on 4 kuukautta.

MATKAKUSTANNUKSET

Sairausvakuutuksen perusteella korvataan matkakustannukset tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen omavastuun 25 € ylittävältä osalta yhteen suuntaan. Tarvittaessa korvataan myös saattajan matkat. Jos itse maksettavaksi jääneet matkakustannukset ylittävät kalenterivuoden aikana 300 € (ns. vuosikatto), ylittävä osa korvataan kokonaan. Omavastuuosuuden täyttymistä on potilaan itsensä seurattava, varsinkin alle omavastuun jäävien omalla autolla tai julkisella kulkuneuvolla tehtyjen matkojen osalta. Matkakustannusten vuosikatto on potilaskohtainen ja siihen huomioidaan kaikki sairaanhoidon ja kuntoutuksen vuoksi tarvittavat matkat esim. sairaalaan, terveyskeskukseen, apuvälinesovutukseen tai kuntoutuspaikkaan. Huomioon otetaan myös muut kuin sydänsairauksen hoitoon liittyvät terveydenhuollon matkat. Alle omavastuun jäävien matkakustannusten vuotuisen seurantaan on Kelassa lomake SV 4. Sen käyttöä suositellaan: jos matkakustannuskatto on joka tapauksessa täyttymässä, lyhyetkin terveydenhuollon matkat kannattaa kirjata lomakkeelle.

Kela korvaa matkakustannukset halvimman kulkuneuvon, yleensä julkisten liikennevälineiden taksan mukaisesti ja yleensä lähimpään hoitopaikkaan, paitsi kun erityiskulkuneuvon käyttö on perusteltua terveydellisistä syistä (lääkärin arvio) tai liikenneolosuhteiden vuoksi (asiakas selvittelee asian Kelan). Kelan ohjeiden mukaan omaa autoa pidetään kuitenkin halvimpana kulkuneuvona alle 100 km yhdensuuntaisella matkalla, jolloin myös riittää hakijan oma ilmoitus. Kela ei näissä tapauksissa siis vaadi terveydenhuollon todistusta.

Potilaalla on mahdollisuus saada terveydentilansa tai sairautensa vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus (SV 67) esim. taksimatkaa varten. Todistus voidaan kirjoittaa kertamatkalle, määräajalle (esim. jotain suunniteltua hoitajaksoa varten) tai toistaiseksi. Pitemmän aikaa voimassa oleva SV 67 todistus kannattaa pyytää vaikeasti sairaalle tai monivammaiselle lapselle, jolla on paljon hoito-, tutkimus- ja kuntoutuskäyntejä.

Jos potilaalla on oikeus Kelan korvaamaan taksimatkaan (terveydentila tai puutteelliset liikenneolosuhteet), **taksi pitää tilata [alueellisesta tilausnumerosta](#)**. Tällöin potilas saa matkakorvauksen heti taksissa ja maksaa matkastaan enintään 25 euron omavastuun. Jos taksi tilataan muulla tavoin, ei Kela korvaa matkaa. Keski-Suomen maakunnan alueella Kela taksi tilataan numerosta 0800 302259. Jos on epäselvää, mihin alueeseen kotikunta kuuluu, tilausnumeron voi tarkistaa Kelan sivuilla olevasta [kuntalistasta](#) (pdf).

Matkakustannusten takautuva haku-aika on 6 kuukautta. Suurten matkakustannusten vuosiseurannassa on korvauksia haettava alkuvuoden matkoista 6 kuukauden kuluessa matkan tekemisestä, vaikka asiakas ei saisikaan suoraan korvattavana vielä lainkaan korvausta!

Kela voi maksaa **yöpymisrahaa** enintään 20,18 €/vrk vanhemmalle, joka joutuu yöpymään potilashotellissa, hotellissa tai muussa maksullisessa majoituksessa lapsen sairaalassaolon vuoksi. Yöpymisrahassa ei ole omavastuuosuutta. Yöpymisrahaa voidaan hakea samassa yhteydessä kuin matkakustannuksia esim. lomakkeella [SV 4](#). Majoitusliikkeen kuitti on liitettävä hakemukseen.

LÄÄKEKORVAUKSET

Kelan lääkekorvauksiin ei tullut oleellisia muutoksia 2020. Lääkekustannusten vuosikattoa tosin hieman nostettiin. Vuoden 2018 alusta alkaen erityisen kallista lääkettä voi ostaa kerralla määrän, jolla lääkekustannusten vuosiomavastuu ylittyy. Tämän jälkeen lääkettä toimitetaan edelleen kuukauden tarvetta vastaava määrä kerrallaan. Erityisen kalliiksi luokitellaan lääkkeet, joissa yksittäinen lääkepakkaus maksaa ennen Kela-korvausta yli 1000 €.

Yli 18-vuotiaille potilaille 1.1.2016 käyttöön otettu vuosittainen 50 € ns. alkuomavastuu on edelleen käytössä. Alkuomavastuuta sovelletaan vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta.

Täysi-ikäiset potilaat maksavat reseptilääkkeet kokonaan itse alkuomavastuun täyttymiseen asti. Lääkkeistä saa korvausta Kelasta vasta tämän jälkeen. Alkuomavastuuta kerryttää asiakkaan maksama valmisteen hinta. Mahdollinen viitehinnan ylittävä osuus ei kuitenkaan kerrytä alkuomavastuuta. Alkuomavastuu kerryttää lääketojen vuosiomavastuuta eli lääkekattoa. Apteekissa ja Kelassa on ajantasainen tieto potilaan alkuomavastuun määrästä.

Sairasvakuutuslain (1224/2004) mukaan korvataan peruskorvattavista lääkkeistä (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet) 40 % lääkkeen tai valmisteen viitehinnasta tai hinnasta. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä säädetään. Alempi erityiskorvaus on 65 % lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta. Ylempi erityiskorvaus on 100 % 4,50 euron omavastuun ylittävästä lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta.

Astman hoitoon käytettävistä lääkkeistä korvataan 65 % korvausnumerialla 203 (krooninen keuhkoastma).

Kelan ohjeistuksen mukaan keuhkoastmaa on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena silloin, kun säännöllinen lääkitys on kestänyt vähintään puoli vuotta ja jatkuu edelleen. Erityiskorvausoikeuden myöntäminen astman perusteella edellyttää kaikenikäisiltä potilailta yli 6 kuukautta kestävästä säännöllisestä keuhkoputkien tulehdusta vähentävästä lääkehoitoa. Alle 16-vuotiaille astmalääkkeen erityiskorvausoikeus myönnetään kerralla enintään viideksi vuodeksi ja alle 3-vuotiaille enintään kahdeksi vuodeksi.

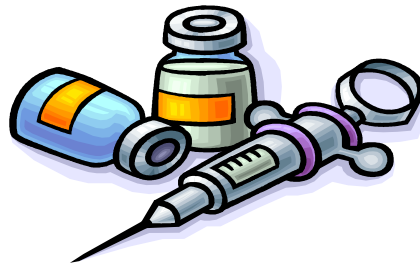
Erityiskorvauksen saamista varten hoitava lääkäri kirjoittaa B-lausunnon, jonka vanhemmat toimittavat Kelalle. Kelan käsiteltäessä erityiskorvausasian lapsi saa Kelalta uuden sv-kortin, jolla korvauksen saa suoraan apteekista lääkkeitä ostettaessa.

Vuoden 2016 alusta lähtien Kela voi maksaa erityiskorvausta tietyin edellytyksin takautuvasti jo lääkärinlausunnon allekirjoituspäivämäärän jälkeen tehdyistä lääketoista. Takautuvaa erityiskorvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään 3 kuukauden hoitoaikaa vastaavasta valmistemäärästä. Korvausta on haettava 6 kuukauden kuluessa lääkkeen ostopäivästä. Edellä kerrottu koskee myös kliinisten ravintovalmisteiden korvaamista. Ennen korvauspäätöksen saamista tehdyistä lääketoista (kuten B-lausunto on Kelassa käsitellyssä) kannattaa säilyttää apteekin kassakuitit ja kliinisistä ravintovalmisteista myös ns. laskelmat

Kelaa varten.

Lääkekustannuksissa (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravinto-valmisteet), jotka asiakas itse joutuu maksamaan, on kalenterivuodessa potilaskohtainen yläraja, ns. **vuosimavastuu**, joka on edelleen **577,66 € vuonna 2020**. Vuosikaton ylittymisen jälkeen maksettava lisäkorvaus on 100 % 2,50 € lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta. Vuosikaton ulkopuolelle jäävät sellaiset lääkkeet, joille ei ole vahvistettu hintaa, samoin ilman lääkärin määräystä ostetut lääkkeet.

Kela pystyy seuraamaan apteekista sairausvakuutuskortin kanssa ostettujen lääkkeiden kustannuksia. Vuotuisen omavastuuosuuden ylittyessä Kela lähettää asiakkaalle kirjeen, jossa on mukana erillinen lomake apteekkia varten. Suurista lääkekustannuksista maksettavan lisäkorvauksen voi saada myös suoraan apteekista. Kun vuotuinen omavastuu on täyttynyt, asiakas saa lisäkorvauksen apteekissa esittämällä jokaisen reseptilääkeoston yhteydessä Kela-kortin ja Kelan lähettämän ilmoituksen.

Jos lisäkorvausta ei ole saatu suorakorvauksena apteekin kautta, lisäkorvausta on haettava Kelasta 6 kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus lisäkorvaukseen on syntynyt. Suositamme edelleen varmuuden vuoksi säilyttämään kaikki lääkekuitit.

YKSITYISLÄÄKÄRIN PALKKIOT SEKÄ YKSITYISLÄÄKÄRIN MÄÄRÄÄMÄ TUTKIMUS JA HOITO

Kela korvaa osan yksityislääkärin palkkiosta ja myös yksityislääkärin sairausvakuutusta varten antaman lääkärinlausunnon kustannuksista. Korvaus on vahvistetun taksan mukainen määrä. Kaikki vahvistetut taksat ovat internetissä www.kela.fi/taksat. Samoin korvataan sairausvakuutuksen kautta yksityislääkärin määräämän tutkimuksen ja hoidon kustannukset vahvistetun taksan mukaan.

Moni yksityinen lääkäriasema on tehnyt suorakorvaussopimuksen Kelan kanssa. Tällöin asiakas maksaa laitokselle vain omavastuuosuuden ja laitos hakee korvauksen Kelalta. Kun korvaus on maksettu, tulee asiakkaalle siitä tieto kirjeitse. Uudistuksen jälkeen asiakkaiden on helpompi vertailla yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittäviä hintoja.

Kunnallisen hammashoidon maksuista Kela ei maksa korvausta.

KUNTOUTUS

Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämistä säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §:n 1 momentissa. Lain mukaan julkisen terveydenhuollon on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkitsevä kuntoutus, ellei järjestäminen ole Kansaneläkelaitoksen tehtävänä ns. vaativana lääkitsevä kuntoutuksena. Epäselvissä tapauksissa lääkitsevä kuntoutuksen järjestämistä vastuu on terveydenhuollolla.

Lääkitsevään kuntoutukseen kuuluvasta apuvälinehuollosta vastaa pääsääntöisesti terveydenhuolto. Apuvälineen hankkimisen tai sovittamisen vuoksi tehdyt matkat ovat sairausvakuutuslain mukaan korvattavia.

Kelan järjestämää kuntoutusta koskeva lainsäädäntö muuttui 1.1.2016, jolloin tuli voimaan Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (145/2015). Kelan järjestämä kuntoutus voidaan toteuttaa em. lain (145/2015) 9 §:n mukaisesti vaativana lääkitsevä kuntoutuksena tai 12§:n harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Kela voi järjestää vaativaa lääkitsevää kuntoutusta lapselle, jolla on sairauteen tai vammaan liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, joka aiheuttaa huomattavia vaikeuksia osallistumisessa ja suoriutumisessa kotona, päiväkodissa tai koulussa.

Kelan järjestämää vaativaa lääkitsevää kuntoutusta ja kuntoutuskursseja haetaan toimittamalla Kelaan julkisessa terveydenhuollossa laadittu kuntoutussuunnitelma (yleensä B-lausunto) ja kuntoutushakemus eli Kelan lomake [KU 104](#). Kuntoutussuunnitelma (kurssisuositus) tehdään sairaalassa tai hoitavan julkisen terveydenhuollon lääkärin toimesta yhdessä lapsen ja tämän vanhempien kanssa. Harkinnanvaraisia sopeutumisvalmennuskursseja haetaan Kelan lomakkeella [KU 132](#).

Astmaa sairastaville lapsille ja nuorille järjestetään erilaisia kuntoutuskursseja. Kurseja järjestetään erilaisilla teemoilla ja eri-ikäisille astmalapsille. Kurssit ovat perheille maksuttomia. Osa kursseista on Veikkaus Oy:n (tarkemmin Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n) tukemia. Kurssimaksut ovat tällöinkin edullisia. Kurssille osallistumisesta Kela voi maksaa vanhemmille matkakorvausta ja ansionmenetykskorvauksena kuntoutusrahaa.

Sopeutumisvalmennuskursseille matka korvataan Kelan ohjeen mukaan vain silloin, kun sopeutumisvalmennuskurssille on hakeuduttu lääkärin lähetteen perusteella. Kurssille hakemista suunnittelevan perheen siis mainita suunnitelmastaan hoitavalle lääkärille ja pyytää tältä ennakoon kirjallinen suositus kurssille.

Yliopistollisissa ja keskussairaaloissa on pitkäaikaisesti sairaiden lasten **kuntoutusohjaajia**. Heidän palvelunsa ovat myös astmalasten perheiden käytettävissä, ja toiminta on maksutonta.

TERVEYDENHUOLLON MAKSUT JA MAKSUKATTO

Julkisen terveydenhuollon maksuja ei korvata Kelasta. Maksukattoasiat ym. selvitetään yleensä siinä terveydenhuollon yksikössä, jossa potilas on hoidossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ei ole muutettu 2020 (ks. liite 1).

Tietyille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittäville maksuille on säädetty **maksukatto**, joka on edelleen **683 €** vuonna 2020. Terveydenhuollon maksukattoon voidaan laskea mukaan toisen vanhemman ja perheen kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten terveydenhuollon asiakasmaksut. Maksettuaan 683 € asiakas saa terveydenhuollon yksiköstä vapaakortin, jonka esittämällä julkisen terveydenhuollon palvelut (ja myös lyhytaikainen sosiaalihuollon laitoshoido) ovat tietyin rajoituksin maksuttomia kuluvan kalenterivuoden loppuun. Maksukattojärjestelmässä voidaan ottaa huomioon kaikissa Suomen julkisen terveydenhuollon yksiköissä annetusta hoidosta perityt maksut, ei kuitenkaan julkisen hammashoidon maksuja terveyskeskuksessa. Vapaakortit perheelle myöntää se terveydenhuollon yksikkö, jossa potilas oli hoidossa katon täytyessä.

Alle 18-vuotiaille potilailla on lisäksi tavallaan "osavuosikatto", koska heiltä peritään vuodeosastohoidossa hoitopäivämaksua vain seitsemältä hoitopäivältä kalenterivuodessa. Lisäksi ns. sarjahoito poliklinikoilla on alle 18-vuotiaille maksutonta.

Tietosuoja- ym. syistä terveydenhuolto ei pysty seuraamaan potilaan ja tämän perheen maksujen karttumista, vaan maksukaton valvonta on potilaan (ja lasten kyseessä ollen heidän huoltajiensa) vastuulla. Potilaalla on oikeus saada liikaa suoritettuja maksut takaisin. Vaatimus liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta on tehtävä seuraavan kalenterivuoden aikana.

POTILASASIAMIES TERVEYDENHUOLLOSSA

Kaikissa julkisissa ja yksityisissä terveyden huollon yksiköissä on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 11 §:n mukaan oltava potilasasiamies, jonka tehtävänä on:

- 1) neuvoa potilasta (perhettä) potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa,
- 2) avustaa potilasta muistutuksen tai kantelun tekemisessä, jos potilas on tyytymätön terveydenhuollossa saamaansa hoitoon tai kohteluun
- 3) avustaa potilasta tarvittaessa potilasvahinkolain (585/1986) mukaisen potilasvahinkoilmoituksen tekemisessä sekä myös muussa potilaan oikeuksiin liittyvässä asioinnissa muiden viranomaisstahojen kanssa sekä
- 4) tiedottaa potilaan oikeuksista ja toimia niiden edistämiseksi.

Potilasasiamiehen yhteystiedot tulisi löytyä jokaisesta terveydenhuollon yksiköstä, usein ne ilmoitetaan myös yksikköjen nettisivuilla kohdassa "potilaan oikeudet" tai vastaavaa. Potilasasiamiehen palvelut ovat maksuttomia.

SOSIAALITOIMEN PALVELUT

Kunnan sosiaalitoimessa tulee laatia vaikeavammaiselle lapselle palvelusuunnitelma, jonka tarkoituksena on sovittaa erilaiset tukitoimet yhteen sekä estää päällekkäisyydet ja väliinpuotoamiset. Tästä on määräys sosiaalihuollon asiakkaan asemaan ja oikeuksia koskevassa laissa (812/2000). Samassa laissa säädetään sosiaaliasiamiehestä, joka tarvittaessa auttaa asiakasta/perhettä sosiaalipalvelujen käyttöön liittyvissä ongelmissa.

Sosiaalihuoltolain uudistuksessa 1.4.2015 vahvistettiin **lapsiperheiden oikeus kotipalveluun**. Palvelua voivat saada perheet, joilla on tarvetta lastenhoitoapuun ja/tai välttämättömään kodinhoitoapuun. Avuntarpeen syynä voi olla esim. aikuisen tai lapsen sairastuminen tai vammautuminen, väsymys tai uupumus perheessä tai muu perheen erityistilanne. Apua annetaan normaalina sosiaalihuollon palveluna ilman että edellytetään lastensuojelun asiakkuutta. Kunta voi järjestää kotipalvelua omien kodinhoitajiensa kautta tai vaihtoehtoisesti myöntämällä perheelle palveluseteleitä, joilla perhe voi ostaa kotipalvelua yksityisiltä yrityksiltä. Palvelusetelillä maksettu palvelu ei oikeuta kotitalousvähennykseen. Kotipalvelua voi kysyä oman kunnan kotipalveluohjaajilta. Palvelun myöntäminen edellyttää palvelutarpeen arvioimista ja palvelusuunnitelman tekemistä.

Vammaispalvelulain mukaan kunnan tulee osallistua vaikeasti hengityselinsairaahan henkilön asunnon rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Kunta voi maksaa vammaisen tai vaikeasti sairaan lapsen hoitajalle **omaishoidon tukea**. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen palvelu, jonka myöntäminen perustuu kunnan harkintaan. Hoitajalle maksetun tuen lisäksi kunta voi järjestää kotihoidon tukemiseksi erilaisia sosiaali- ja terveystalouksia. Omaishoidon tuen saaminen edellyttää, että kunta ja hoitaja tekevät hoidosta sopimuksen, johon liittyy hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoidon tuki on osa kunnallista kotipalvelua, josta voi kysyä lisätietoja asiasta.

TOIMEENTULOTUKI

Perustoimentulotuki haetaan Kelasta

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen taloudellinen tuki, joka kattaa elämän perusmenoja.

Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi etuudeksi, ja sen tarkoitus on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä sellaisten syntymistä ja edistää itsenäistä selviytymistä.

Toimeentulotuki muodostuu kolmesta osasta:

- 1) perustoimeentulotuesta (haetaan Kelasta),
- 2) täydentävästä toimeentulotuesta (haetaan kotikunnasta) ja
- 3) ehkäisevästä toimeentulotuesta (haetaan kotikunnasta).

Perustoimeentulotukea voi saada henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Toimeentulotukea haetaan Kelasta verkossa osoitteessa www.kela.fi/asiointi. Myös liitteet voi toimittaa Kelaan verkossa. Liitteeksi riittää esim. selkeä kännykällä otettu kuva. Vaihtoehtoisesti tukea voi hakea paperilomakkeella. Lomakkeita saa Kelan toimistoista ja niitä voi tulostaa myös sivulta www.kela.fi/lomakkeet.

Kelan palvelunumerossa 020692207 vastataan toimeentulotukeen liittyviin kysymyksiin.

Täydentävä toimeentulotuki haetaan kotikunnasta

Jos asiakkaalla tai perheellä on erityisiä menoja, joita perustoimeentulotuki ei kata, **kotikunnan sosiaalitoimisto voi harkintansa mukaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tai ehkäisevää toimeentulotukea.**

Hakija tarvitsee aina Kelan päätöksen perustoimeentulotuesta, vaikka hakisi vain täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

VEROTUS

Yleensä ansiotulon sijaan maksettavat etuudet eli erilaiset ansionmenetykskorvaukset ovat veronalaista tuloa, esimerkiksi erityishoitoraha ja kuntoutusraha.

Verovapaita tuloja ovat yleensä korvaukset suoritetuista kustannuksista, esimerkiksi alle 16-vuotiaan vammaistuki ja vammaispalvelulain mukaiset taloudelliset tukimuodot.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen voi saada, jos verovelvollisen maksukyky on hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioiden alentunut jonkin poikkeuksellisen tapahtuman vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus. Jos veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksestä vaaditaan pelkästään sairauskulujen perusteella, omien ja perheenjäsenten yhteenlaskettujen sairauskulujen on oltava vähintään 700 euroa, ja niiden on oltava samalla vähintään kymmenen prosenttia verovelvollisen puhtaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä. Vähennys on harkinnanvarainen, vaikka nämä edellytykset täyttyisivätkin. Harkintaan vaikuttavat omat sekä puolison tulot ja varat. Vähennys on enintään 1400 euroa. Vähennysvaatimus on perusteltava, mutta mahdolliset menotositteet tulee nykyisin säilyttää itse. Lisätietoja verottajalta osoitteesta www.vero.fi ja Veronmaksajain keskusliitosta osoitteesta www.veronmaksajat.fi.

Autoveron palautus invalideille

Autoverolain 50 ja 51 pykälää, joissa säädetään autoveron palautuksesta tai huojennuksesta invaliditeetin tai vammaisuuden perusteella, muutettiin vuonna 2016. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2017. Asiasta päättävä viranomainen on Verohallinto. Autoveron palautuksesta löytyy tarkemmin tietoa Verohallinnon Internet-sivuilta osoitteesta:

https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/auto/autoverotus/autoveronpalautus_invalidi/invalidille/myonnettava/veronpalautus/

Autoverolain 51 §:n perusteella invalidi voi saada joko kokonaan tai osittain autoveron takaisin omaan käyttöönsä tulevasta autosta, joka ensirekisteröidään Suomessa hänen omistukseensa. Palautusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa auton rekisteröintipäivästä tai, jos auto on ostettu osamaksulla, siitä, kun invalidista on tullut auton yksinomistaja.

Päätöstä autoveron palauttamisesta voi hakea myös ennen kuin auto on rekisteröity invalidin nimiin. Sitä voi hakea myös jo ennen auton hankkimista, ja niin useimmat tekevätkin.

Vapaamuotoiseen hakemukseen on liitettävä seuraavat asiakirjat:

- Lääkärintodistus, mieluiten B-lääkärintodistuslomakkeella, jossa mahdollisimman tarkasti selvitetään liikuntahaitan tai invaliditeetin laatu ja toiminnan haitta. Hakijan haitta-astetta ei lääkärintodistuksessa tule arvioida.
- Jäljennös hakijan ajokortista tai kuljettajana toimivan henkilön ajokortista, jos hakija itse ei vammansa vuoksi voi ajaa autoa. Tässä tapauksessa tarvitaan

myös selvitys siitä, että kuljettajaksi ilmoitetulla on käytännössä mahdollisuus toimia hakijan kuljettajana.

- Luotettava selvitys siitä, mihin tarkoituksiin ja kuinka usein hakija käyttää autoa. Jos hakemuksen perusteena on auton tarpeellisuus työn hoitamiseksi, on esitettävä alkuperäinen työnantajan todistus, josta ilmenevät työsuhteen alkamisaika ja sen jatkuvuus, työmatkan pituus, yleisten kulkuneuvojen käyttömahdollisuus ja auton tarve työmatkalla tai työn hoitamisessa.

- Itsenäisen ammatinharjoittajan, provisiopalkalla tai muun palkkion perusteella tai tilapäisissä työsuhteissa työskentelevän tai luottamustoimia hoitavan on lisäksi esitettävä luotettava selvitys ansiotuloistaan hakemusaikana ja veroviranomaisen selvitys hakijan ansiotuloista hakemuksen tekemistä edeltävänä vuonna.

- Oppilaitoksen antama selvitys opinnoista ja auton tarpeellisuudesta opiskelulle, jos hakija opiskelee ammattia varten.

Autoveron palautushakemusten lähetysosoite:

Verohallinto/ Autoverotus
PL 1000
10901 Hanko

Tiedusteluihin vastaa autoverotusneuvonta, p. 029 497 150.

Veronhuojennus

Autoverolain 50 §:n perusteella Verohallinto voi vammaisuuden perusteella erityisen painavista syistä palauttaa kohtuulliseksi katsomansa osan autoverosta. Tällainen veronhuojennus myönnetään erillisen harkinnan perusteella. Huojennushakemuksessa on mainittava, että se perustuu autoverolain 50 pykälään. Palautusta voi hakea myös ennen ajoneuvon hankkimista.

Huojennusta harkittaessa kiinnitetään erityistä huomiota hakijan tai hänen perheenjäsentensä liikkumista estävän tai sitä merkitsevästi rajoittavan vamman laatuun, ajoneuvon tarpeeseen sekä perheen taloudelliseen ja muuhun sosiaaliseen asemaan.

Veronhuojennusta haetaan kirjallisesti vapaamuotoisella hakemuksella. Hakemukseen on liitettävä samat asiakirjat kuin haettaessa veronpalautusta ja siinä on annettava arvio hankittavan auton hinnasta, jos palautusta haetaan ennen ajoneuvon hankkimista. Hakemukseen on lisäksi liitettävä selvitys hakijan ja hänen perheensä taloudellisesta asemasta. Selvitykseksi kelpaa todistus hakijan ja hänen perheenjäsentensä viimeksi toimitetusta verotuksesta tai hakijan asuinkunnan sosiaaliviranomaisten antama selvitys hakijan taloudellisesta asemasta.

Mikäli veronhuojennusta haetaan autosta, joka on jo hankittu, autoverotukselle on toimitettava lisäksi jäljennös rekisteriotteen teknisestä osasta sekä jäljennös auton kauppalaskusta. Veronhuojennuspäätös on maksuton, eikä siitä autoverolain mukaan ole valitusoikeutta. Kun autoveroa on palautettu hakijalle, tekee Verohallinto merkinnän autoveron palautuksesta ajoneuvoliikennerekisteriin.

Huojennushakemusten lähetysosoite:

Verohallinto/ Autoverotus
PL 40
00052 Vero

Tiedusteluihin vastaa autoverotusneuvonta, p. 029 497 150.

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Vapautus ajoneuvoveron perusveron osuudesta myönnetään henkilölle, jolle on vammaisuuden perusteella myönnetty autoverolain 50 tai 51 §:n mukainen autoveronpalautus tai vammaisen pysäköintilupa.

Erillistä hakemusta ei tarvita, mikäli henkilöllä on ajoneuvorekisterissä merkintä autoverolain 50 tai 51 §:ssä tarkoitetusta autoveron palautuksesta.

[Vapautuksen ajoneuvoveron perusverosta](#) voi saada myös Traficomien tai poliisin myöntämän pysäköintiluvan perusteella. Vammaispysäköintilupaa ja vapautusta ajoneuvoveron perusverosta voi hakea samalla kertaa joko Traficomien sähköisessä palvelussa tai AjoVarman toimipisteissä.

Jos sähköistä asiointia ei voi käyttää eikä ole mahdollisuutta asioida AjoVarman toimipisteissä tai jos vammaispysäköintilupa on poliisin myöntämä, vapautusta ajoneuvoveron perusverosta voidaan hakea [Traficomille postitettavalla lomakkeella](#). Hakemukseen on liitettävä jäljennös pysäköintiluvasta. Vapautushakemus liitteineen postitetaan osoitteeseen: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, PL 320, 00059 TRAFICOM tai sähköpostitse kirjaamo@traficom.fi.

Vapautuksen hakemiseen ja myöntämisperusteisiin liittyviin kysymyksiin saa tietoa Traficomien ajoneuvoveroneuvonnasta puh. 029 534 5125.

Vammaisen henkilön pysäköintilupa

Vammaisen pysäköintilupaa haetaan Traficomien palveluntuottajan AjoVarman palvelupisteestä (www.ajovarman.fi). Pysäköintilupa postitetaan asiakkaalle kotiin.

Vammaisen pysäköintiluvan saantiperusteisiin ei ole tullut muutoksia. Lupa myönnetään hakijalle, jolla on luvan saannin edellytykset täyttävä haitta. Tällä tarkoitetaan:

- Sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvaa haittaa, joka estää henkilöä itsenäisesti kävelemästä ja joka kokonaisuudessaan tarkastellen kuuluu tapaturmavakuutuslain 18 a §:n perusteella vähintään haittaluokkaan 11.
- Näön tarkkuutta, joka on paremmassa silmässä enintään 0,1 tai joka on näkökykyä kokonaisuudessaan arvioiden vähintään tapaturmavakuutuslain 18 a §:n haittaluokan 17 mukainen.
- Lupa voidaan myöntää myös vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten, jos kuljetettavalla on säännöllinen ja usein toistuva kuljetustarve

eikä hän selviydy kuljetuksen jälkeen ilman saattajaa.

Vammaisen pysäköintiluvan saamisen edellytysten täyttymisen arvioinnin tekee edelleen lääkäri. Pysäköintiluvan myöntämistä varten otetaan 1.1.2016 käyttöön erillinen lääkärinlausuntolomake lupien myöntämisen selkeyttämiseksi. Vuoden 2016 alusta myönnettävien pysäköintilupien kääntöpuolella ei enää tule luvan haltijan valokuvaa eikä allekirjoitusta.

Jos pysyvän vamman perusteella myönnetty pysäköintilupa on päätymässä, uusi lupa myönnetään aikaisemman pysäköintiluvan perusteella. Tällöin aikaisempi pysäköintilupa pitää esittää hakemuksen jättämisen yhteydessä. Muussa tapauksessa vaaditaan uusi lääkärinlausunto uuden pysäköintiluvan myöntämiseksi. Poliisin ennen 1.1.2016 myöntämät luvat ovat voimassa lupaan merkityn voimassaoloajan mukaisesti.

LASTENHOIDON TUET

Lastenhoidon tukien tarkoituksena on auttaa perheitä lasten hoidon järjestämisessä taloudellista tukea antamalla. Lastenhoidon tukena maksetaan kotihoidon tukea, yksityisen hoidon tukea ja joustavaa hoitorahaa ja osittaista hoitorahaa. Taloudellinen tuki on vaihtoehto kunnan järjestämälle varhaiskasvatukselle (aik. päivähoitolle). Kunta ratkaisee, onko kyseessä varhaiskasvatustilain (aik. päivähoitolain) mukainen taloudellisen tuen pois sulkeva hoito. Mikäli kyse on esim. kuntoutuksellisenä tai lastensuojelullisena toimenpiteenä järjestettävästä varhaiskasvatuksesta, voi taloudellisen tuen maksaminen olla mahdollista myös tältä ajalta. Lastenhoidon tukea on haettava 6 kuukauden kuluessa siitä, kun sitä halutaan saada. Ilman erityistä syytä tukea ei myönnetä pidemmältä ajalta takautuvasti.

Lastenhoidon tuet hoitovapaa-, kotihoidontuki-, yksityisen hoidon tuki- ja joustava hoitoraha / osittainen hoitoraha -järjestelmiseen yhdistyneenä kunnalliseen ja yksityiseen varhaiskasvatukseen (päivähoitoon) on varsin monimutkainen kokonaisuus. Lisätietoja saa Kelan internetsivuilta. Omalle perheelle parhaiten sopivasta tukijärjestelystä kannattanee käydä neuvottelemassa paikan päällä Kelan toimistossa tai päivähoidon alueellisesta johdosta vastaavien työntekijöiden luona.

Vanhemmilla on valintaoikeus, joka tarkoittaa, että he voivat valita lapselleen kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai taloudellista tukea. Valintaoikeus alkaa vanhempainrahakauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy heinäkuun viimeisenä päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena perusopetukseen.

Päivähoito-oikeuden rajaaminen

Päivähoito-oikeutta rajattiin 2016 alkaen. Lakimuutoksen jälkeen mukaan lapsella olisi oikeus saada varhaiskasvatusta vain 20 tuntia viikossa, mikäli vanhemmat eivät työskentele tai opiskele päätoimisesti. Päivähoito-oikeutta rajataan muun muassa työttömien ja vanhempainvapaalla olevien vanhempien lapsilta. Kaikki kunnat eivät kuitenkaan rajanneet työttömien vanhempien lapsia kokopäiväisen päivähoiton ulkopuolelle.

Hallitus on tehnyt eduskunnalle esityksen (HE 34/2019 vp), jossa varhaiskasvatustilain muutoksella lapselle palautettaisiin subjektiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain yksityisen hoidon tukea koskevaan sääntelyyn. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2020

Vanhempien valintaoikeus

Alle kouluikäisen lapsen vanhemmilla (tai muulla huoltajalla) on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämää varhaiskasvatusta joko päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Kunnan järjestämän päivähoiton vaihtoehtona perhe voi valita:

- Lasten kotihoidon tuen, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Silloin oikeus tukeen on myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista jotka eivät ole kunnan järjestämässä päivähoidossa (poikkeuksena esiopetukseen osallistuminen vuotta ennen kouluun menoa). Tuki voidaan myöntää heti vanhempainrahan tai pidennetyn isyysrahakauden päätyttyä
- Yksityisen hoidon tuen, jos perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityisen hoidon tuottaja. Tukea maksetaan myös muista perheen alle kouluikäisistä lapsista, jotka hoidetaan samalla tavalla. Hoidon tuottaja voi olla yksityinen päiväkotitoiminta tai perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja. Yksityisen hoidon tuen hakee aina lapsen vanhempi
- Vaihtoehto: jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, vanhemmat voivat vaihtoehtoisesti valita joko lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Jos perheelle myönnetään kotihoidon tuki esim. nuorimmasta alle 3-vuotiaasta lapsesta, perhe voi saada yksityisen hoidon tukea muista lapsista.

Jos lapsi on kunnan järjestämässä osa- tai kokoaikaisessa päivähoidossa, hänestä ei voi samalta ajalta saada lasten kotihoidon tukea eikä yksityisen hoidon tukea. Poikkeuksena tästä tukea voidaan kuitenkin maksaa, kun lapsi osallistuu osapäiväiseen kunnan järjestämään esiopetukseen tai aloittaa koulun ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Lasten kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen hoitorahaa maksetaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 341,69 €/kk. Alle 3-vuotiaista sisaruksista maksetaan lisäksi kustakin 102,30 €/kk ja muista alle oppivelvollisuusikäisistä sisaruksista kustakin 65,73 €/kk. Tulosidonnaisista hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta ja sen määrä on enintään 182,86 €/kk. Perheen kotikunta voi maksaa lasten kotihoidon tukeen lisäksi kuntalisää.

Tuen myöntämisen edellytys ei ole että toinen vanhemmista hoitaa itse lasta kotona. Perhe voi valita kotihoidon tuen, vaikka lasta hoitaisi esim. sukulainen tai yksityinen päivähoidon tuottaja. Hakuaika on 6 kk takautuvasti ([WH 1](#) nettilomake).

Lasten kotihoidon tuki on veronalaista tuloa ja sitä verotetaan verolakien mukaan. Vaikka tuki on pienempi kuin palkka, ennakonpidätysprosentti ei välttämättä ole pienempi.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 173,95 €/lapsi/kk. Alennettu hoitoraha on 64,00 €/lapsi/kk. Hoitoraha määräytyy lapsen varhaiskasvatusoikeuden mukaisesti. Hoitolisä on tulosidonnainen ja enintään 146,29 €/lapsi/kk. Hoitoraha ja hoitolisä maksetaan jokaisesta tukeen oikeuttavasta lapsesta. Yksityisen hoidon tuki maksetaan päivähoidon tuottajalle, joka maksaa tuesta veron. Työsuhteisen hoitajan kohdalla tilanne on monimutkaisempi, koska työnantajana toimivalla perheellä on työnantajavelvollisuuksia (mm. sosiaaliturvamaksut).

Yksityisen hoidon tuesta voidaan maksaa puolet, jos lapsi on osapäiväisessä kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa tai jos lapsi aloittaa koulun 6-vuotiaana eli yhtä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevasta lapsesta yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa puolet ensimmäisen kouluvuoden aikana. Hakuaika on 6 kk

takautuvasti (WH1 hakijan täyttämä, [WH 2](#) hoitopaikan täyttämä). Perhe hakee tuen, vaikka se maksetaan hoidon tuottajalle.

Joustava hoitoraha

Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha on korvattu joustavalla hoitorahalla. Joustavaa hoitorahaa maksetaan työ- tai virkasuhteessa oleville, yrittäjille, maatalousyrittäjille ja apurahan saajille. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus joustavaan hoitorahaan saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtä aikaa poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Joustavaa hoitorahaa voidaan maksaa 243,58 €/kk, jos vanhemman työaika on keskimäärin enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 % tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta (tarkoittaa noin 3 päivää viikossa tai noin 4,5 tuntia päivässä) ja 162,39 €/kk jos työaika on yli 22,5 – 30 tuntia tai enintään 80 % tavanomaisesta työajasta (tarkoittaa noin 4 päivää viikossa tai noin 6 tuntia päivässä). Etuus on verollinen. Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#).

Osittainen hoitoraha

Työsopimuslain (55/2001) mukaan pienten koululaisten vanhemmilla on mahdollisuus lyhentää työaikaansa palkattomasti siihen saakka, kunnes perusopetuksessa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai kunnes lapsen kolmas lukuvuosi päättyy, jos lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Tässä tilanteessa vanhemmat voivat hakea Kelasta osittaista hoitorahaa ansionmenetyksen korvaamiseksi.

Osittaista hoitorahaa ei siis enää makseta alle 3-vuotiaitten lasten vanhemmille, koska tuolloin on käytettävissä joustava hoitoraha.

Osittaisen hoitorahan myöntäminen edellyttää, että virka- tai työsuhteessa olevan taikka yrittäjänä tai maatalousyrittäjänä toimivan vanhemman tai muun huoltajan viikoittainen työaika on keskimäärin enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi. Osittainen hoitoraha on siten korvausta siitä ansionmenetyksestä, joka vanhemmalle aiheutuu lapsen hoidon vuoksi sovitusta lyhennyksestä työajasta.

Osittaiseen hoitorahaan on oikeus sellaisella vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka lapsi osallistuu perusopetuksen ensimmäisen tai toisen vuoden opetukseen. Osittaisen hoitorahan myöntäminen ei ole sidoksissa tiettyyn ikään, vaan sitä voi saada perusopetuksen ensimmäisen ja toisen lukuvuoden ajalta. Osittaista hoitorahaa myönnetään kaikille 1. ja 2. luokan oppilaille riippumatta siitä, minkä ikäisenä he ko. luokalla ovat tai käyvätkö luokkaa uudelleen. Lisäksi vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus osittaiseen hoitorahaan silloin, kun lapsi osallistuu oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuotena oppivelvollisena esiopetukseen. Tämä koskee siis niitä vanhempia, joiden lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin tai jos lapsi kuuluu ns. pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin eli oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä

aiemmin ja kestää 11 vuotta. Näillä lapsilla on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna. (Perusopetuslaki 26 a §).

Oikeus osittaiseen hoitorahaan alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi aloittaa oppivelvollisena peruskoulun tai osallistuu oppivelvollisena esiopetukseen oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ja päättyy 31.7. sinä vuonna jolloin lapsi päättää perusopetuksen toisen lukuvuoden. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten osalta osittaista hoitorahaa voidaan maksaa lisäksi vielä perusopetuksen 3. lukuvuoden ajan. Osittaiseen hoitorahaan on oikeus myös lukukausien väliin jääviltä koulujen loma-ajoilta. Osittaista hoitorahaa maksetaan vain yhdestä lapsesta kerrallaan, vaikka perheessä olisi useampi edellytykset täyttävä lapsi.

Molemmilla vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterikuukauden aikana edellyttäen, että he eivät ole yhtäaikaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi. Vanhemmat voivat esimerkiksi pitää osittaista hoitovapaata niin, että toinen vanhemmista lyhentää työaikaansa aamusta ja toinen iltapäivästä. Jos vanhemmat ovat eronneet, osittaista hoitorahaa voidaan maksaa myös sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu, jos osittaisen hoitorahan edellytykset muuten täyttyvät. Jos molempien eronneiden vanhempien viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi, voidaan osittaista hoitorahaa maksaa kummallekin vanhemmalle, vaikka he eivät asuisikaan yhdessä. Edellytyksenä on kuitenkin, että vanhemmat eivät ole yhtäaikaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaista hoitorahaa voidaan maksaa samanaikaisesti kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kanssa. Kotihoidon tuen maksamisen ajalta edellytyksenä kuitenkin on, että hakijavanhempi ei itse hoida lasta saaden kotihoidon tukea. Sama hakija ei voi samanaikaisesti saada sekä joustavaa että osittaista hoitorahaa. Osittainen hoitoraha voidaan maksaa myös ajalta, jolta lapsi on kunnan järjestämässä päivähoidossa tai jolta maksetaan yksityisen hoidon tukea. Osittainen hoitoraha on 97,85 €/kk. Osittainen hoitoraha on veronalaista tuloa.

Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#). Osittainen hoitoraha huomioidaan tulona lastenhoidon tuen hoitolisässä.

Lastenhoidon tukeen vaikuttavat muutokset voi ilmoittaa verkossa.

Lapsiperheet voivat ilmoittaa Kelan asiointipalvelussa lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen muutoksista. Verkossa voi myös lakkauttaa kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja osittaisen hoitorahan. Asiointipalvelussa voi tehdä osoitteenmuutoksen ja ilmoittaa muuttuneista olosuhteista. Palvelusta näkee myös aiemmin verkon kautta lähettämänsä tiedot.

Palvelu on osoitteessa www.kela.fi/asiointi ja sinne kirjaudutaan omilla verkkopankkitunnuksilla. Verkossa voi lisäksi arvioida lastenhoidon tuen määriä uudella laskurilla, joka on osoitteesta www.kela.fi/laskurit. Laskurilla voi arvioida kotihoidon tuen määrää, jos saa samaan aikaan vanhempainpäivärahaa. Laskurilla voi myös laskea kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen hoitorahan ja hoitolisän määrän sekä kuntalisän määrän. Laskurit eivät vaadi kirjautumista.

VARHASKASVATUKSEN (KUNNALLISEN PÄIVÄHOIDON) ASIAKASMAKSUT

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki (1503/2016) tuli voimaan 1.3.2017. Laissa säädetään kunnan järjestämässä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Laki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Varhaiskasvatuksesta perittävää maksua määritettäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhemman tai muun huoltajan sekä näiden kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Asiakasmaksulakia muutettiin 1.8.2018 alkaen siten, että pieni - ja keskituloisilta perittäviä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 50 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin ei enää sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon säädöksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa laissa määritellyn mukaisesti varhaiskasvatuksesta perittävät asiakasmaksut joka toinen vuosi (indeksitarkistus). Seuraavan indeksitarkistuksen mukaan tuloarvoja sekä ylintä maksua muutetaan 1.8.2020 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut ilmoituksen tarkistuksista 29.11.2019.

Vuoden 2019 alusta perheen nuorimman lapsen maksu voi kokopäivähoidossa olla enimmillään 289 euroa ja 1.8.2020 alkaen 288 euroa. Alin perittävä maksu on 27 euroa. Ikäjärjestyksessä seuraavasta lapsesta perittävä maksu on enintään 50 prosenttia ensimmäisen lapsen maksusta eli 1.8.2020 alkaen enintään 144 euroa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta eli enintään 58 euroa.

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa keskimäärin enintään 20 tuntia viikossa, saa kuukausimaksu olla enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta. Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan. Varhaiskasvatuksen maksua alentavana tekijänä on otettava huomioon myös perusopetuslain (628/1998) mukainen maksuton esiopetus.

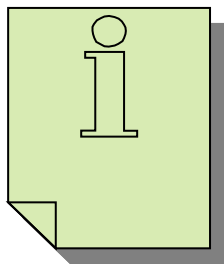
Laskettaessa lapsen keskimääräistä viikoittaista aikaa varhaiskasvatuksessa, otetaan huomioon varhaiskasvatukseen varattu aika kalenterikuukauden ajalta.

Pääsääntöisesti maksu peritään myös tilapäisten poissaolojen ajalta. Kuitenkin, jos lapsi on sairautensa vuoksi päivähoidosta poissa päivähoidosta yli kymmenen päivää kalenterikuukauden aikana, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta. Maksua ei peritä lainkaan, jos lapsi on sairautensa vuoksi poissa hoidosta koko

kalenterikuukauden. Jos lapsi on muusta syystä poissa päivähoidosta koko kalenterikuukauden, peritään puolet kuukausimaksusta.

Tilapäisesti annettavan hoidon sekä leikki- ja kerhotoiminnan maksuista päättää kunta.

Katso varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista [Kuntaliiton tiedote](#) 18.12.2019.

Lähteet / Lisätietoja:

www.kela.fi

www.finlex.fi

www.stm.fi

www.tulli.fi

www.ksshp.fi

www.allergia.com

www.hengitysliitto.fi

Kelan tietosivuilla on tietoa sosiaaliturvasta ja myös lomakkeita
Valtion säädöstietopankissa on kaikki ajantasainen lainsäädäntö
Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta löytyy ohjeistusta mm. sosiaali-
huollosta ja sosiaalipalveluista

Tullin sivuilla mm autoveroasiat ovat ajan tasalla

K-S sairaanhoitopiirin kotisivuilla on tietoa potilaalle ja omaisille

Allergia- ja astmaliitolla on paljon tietoa esim. kuntoutuskursseista

HELIN sivuilla on niin ikään paljon tietoa astmasta ja kuntoutuksesta

Otan mielelläni vastaan palautetta ja parannusehdotuksia tästä
esitteestä esim. sähköpostiosoitteeseen:

juhani.luotola@ksshp.fi

Liite 1.

Julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuja 2020

- **kunnat, terveyskeskuskuntayhtymät ja muut sairaanhoitopiirit voivat päätöksistään riippuen periä myös alla mainittuja pienempiä maksuja**

Terveyskeskuslääkärin vastaanotto (maksut peritään yli 18-vuotiailta)	
- käyntimaksu	20,60
- vuosimaksu	41,20
- tk -päivystysmaksu	28,30
- 1.1.2017 alkaen K-S shp perii päivystyskäynnistä voimassaolevan poliklinikkamaksun suuruisen asiakasmaksun. Alle 18-vuotiailta ja sotaveteraaneilta maksua ei peritä	41,20
Sairaalan poliklinikkamaksu	41,20
Sarjahoito/käynti (ei peritä lapsilta)	11,40
Päiväkirurgia	135,10
- pitkäaikaissairaajat lapset (K-S shp)	48,90
- lisäpäivä	48,90
Laitoshoidon hoitopäivämaksu	48,90
Päivä- ja yöhoidon maksu	22,50
Kuntoutushoidon maksu	16,90
Maksukatto (Otetaan huomioon toinen vanhempi ja kaikki huollossa olevat alle 18-vuotiaat lapset)	683
- laitoshoidon ylläpitomaksu maksukaton täyttymisen jälkeen (yli 18-vuotiailla)	22,50
Lääkärintodistus (enintään)	51,40
Sakkomaksu (ei peritä lapsilta)	50,80
Hammashoidon perusmaksu (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut eivät kerrytä maksukattoa	13,10
Perusmaksu erikoishammaslääkärillä (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut eivät kerrytä maksukattoa	19,20